

23 423 (R 1487)**Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Polen inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen, met Protocol; Warschau, 7 september 1992****Nr. 1**

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 29 september 1993. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens één van beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen of van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 29 oktober 1993.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 15 september 1993

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 7 september 1992 te Warschau tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Polen inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen, met Protocol (Trb. 1992, 156).²

Een toelichtende nota bij het verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 29 september 1993 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW; Art. 61, (3), GW. 1972, en Art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

Een Overeenkomst inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft ten doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de Overeenkomstsluitende Partijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake de onderhavige op 7 september 1992 te Warschau tot stand gekomen Overeenkomst (Trb. 1992, 156) heeft plaatsgevonden op initiatief van Polen.

De Overeenkomst garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen en volledig vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden regels gesteld omtrent onteigening van een investering en eventuele geschillen kunnen aan neutrale internationale arbitrage worden onderworpen.

Aan de Overeenkomst is een Protocol toegevoegd, waarin op verzoek van Poolse zijde onder meer een aantal bepalingen van interpretatieve aard is opgenomen.

Economische situatie in Polen

De Poolse economie bleek al in de loop van de jaren zeventig vast te lopen, wat getracht werd te ondervangen door het aantrekken van buitenlands kapitaal. Dit resulteerde in een grote buitenlandse schuld zonder dat de problemen werden aangepakt. Onder het bewind van generaal Jaruzelski werd daarom aan het begin van de jaren tachtig een hervormingsproces ingezet gericht op stabilisatie en het tegengaan van inflatie. Veel soelaas bleek dit niet te bieden en de Poolse economie bleef gedurende de jaren tachtig kwakkelen. Onder de in 1989 eerste vrij gekozen premier Mazowiecki werd daarom, met name door de minister van Financiën Balcerowicz, een drastisch bezuinigingsbeleid doorgevoerd, gericht op het beperken van de overheidsinvesteringen en de defensie-uitgaven, het reduceren van subsidies (die ca. 45% van de overheidsuitgaven uitmaakten) en het afzien van staatsleningen bij commerciële banken. Tevens werd een meer stringente belastingheffing ingevoerd. Dit beleid, dat ook door de volgende regering onder leiding van premier Bielecki werd voortgezet, heeft zeker vruchten afgeworpen. Alhoewel nog niet alle problemen werden opgelost, slaagde men er in de inflatie aanzienlijk terug te dringen (1991: 70%; 1992: 43%) en werden de eerste stappen genomen op de weg naar een vrije-markt-economie door aanpassing van de wetgeving ten aanzien van buitenlandse investeringen en privatiseringen.

Het stringente bezuinigingsbeleid van minister Balcerowicz leidde evenwel tot een recessie en had sociale consequenties die voor grote delen van de bevolking ondraaglijk werden. De regering onder leiding van premier Olszewski, die in december 1991 aantrad, besloot daarom tot een beleid dat op een aantal punten afweek van dat van zijn voorgangers. De belangrijkste doelstellingen voor 1992 waren het tot stilstand brengen van de economische teruggang, het beteugelen van de inflatie en het terugdringen van het begrotingstekort. De regeringswisseling halverwege dat jaar heeft geen consequenties gehad voor deze doelstellingen. Men is er in geslaagd de economische teruggang tot stilstand te brengen. De economie is in 1992 naar schatting met 2% gegroeid. Deze groei is voornamelijk het gevolg van de groei van de industriële produktie (2 à 3%) en de toename van de buitenlandse handel, wat een overschot op de handelsbalans opleverde van circa US

\$ 500 miljoen. De lopende rekening vertoonde een tekort van circa US \$ 270 miljoen.

Van groot belang is de groei van de particuliere sector, die eind 1992 50% van de economische activiteit voor haar rekening nam en goed was voor circa 58% van de werkgelegenheid. Zowel de landbouw als de industriële sector spelen een belangrijke rol en geven een impuls aan het privatiseringsproces dat de afgelopen tijd een vertraging heeft ondergaan. De werkloosheid bedroeg eind 1992 13,6%, zodat de nieuwe regering Suchocka er niet aan kan ontkomen een actief werkgelegenheidsbeleid te voeren.

Eind 1992 had Polen nog een buitenlandse schuld in convertibele valuta van circa US \$ 49 miljard. Ongeveer US \$ 32 miljard daarvan betreft schulden aan de overheden (of schulden gegarandeerd door de overheden) van de 17 landen die vertegenwoordigd zijn in de Club van Parijs. In april 1991 werd door deze landen een aanzienlijke schuldreductie toegezegd van maximaal 50%. Met de commerciële banken zijn onderhandelingen gaande over een soortgelijke schuldenregeling.

Bilaterale economische betrekking Nederland-Polen

Nederland was in 1992 de vierde investeerder in Polen met circa 285 investeringen hetgeen correspondeert met circa 6,5% van de totale directe buitenlandse investeringen in Polen. Polen staat bij Nederlandse investeerders goed aangeschreven vanwege de goedkope en goed opgeleide werknemers, de aanwezigheid van grondstoffen, een grote afzetmarkt (circa 40 miljoen inwoners) en de geografische ligging (nabijheid van de nieuwe onafhankelijke staten en de Baltische republieken).

Nederland is voor Polen de vijfde handelspartner, goed voor circa 5% van de buitenlandse handel. De Nederlandse export naar Polen bedroeg in 1992 circa 1,7 miljard gulden (nagenoeg gelijk aan de export in 1991). De Nederlandse invoer uit Polen bedroeg over geheel 1992 ruim 1,1 miljard gulden (1991: 1 miljard gulden).

Associatie-overeenkomst EG-Polen

Inzake de relatie tussen Nederland en Polen kan nog gewezen worden op de in Brussel op 16 december 1991 gesloten Europa-overeenkomst waarbij een associatie wordt tot stand gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Staten, enerzijds, en de Republiek Polen, anderzijds, met Bijlagen en protocollen (Trb. 1992, 184). Voor Nederland is deze overeenkomst goedgekeurd bij wet van 3 juni 1993 (Stb. 296). Deze overeenkomst bevat onder meer bepalingen over de behandeling van verschillende soorten investeringen in de Lid-staten van de Europese Gemeenschappen en Polen en voorziet in een geleidelijke toepassing van de communautaire voorschriften op het vrije verkeer van kapitaal. Hiervoor zijn twee etappes vastgesteld die elk in beginsel vijf jaar duren. In artikel 116 van deze overeenkomst is de verhouding van de overeenkomst met andere (bilaterale) overeenkomst geregeld. Zolang onder de associatie-overeenkomst geen gelijkwaardige rechten voor personen en ondernemers zijn verwezenlijkt, zal de overeenkomst geen afbreuk doen aan rechten die hun worden verzekerd door bestaande overkomsten tussen een of meer Lid-staten en Polen. Deze bepaling is uiteraard van toepassing ten aanzien van de onderhavige investeringsbeschermings-overeenkomst. Het is thans nog onduidelijk wanneer onder de associatie-overeenkomst dezelfde regels zullen gelden als welke in de investeringsbeschermingsovereenkomst zijn opgenomen. De feitelijke werkingsduur van de bepalingen van deze overeenkomst is dan ook nog niet te voorspellen.

Hulpbeleid Oost-Europa

Polen komt in aanmerking voor het Nederlandse hulpbeleid voor Oost-Europa. In 1992 is in het kader van het Programma samenwerking Oost-Europa voor een bedrag van circa f 12 miljoen aan projecthulp toegekend door de Nederlandse overheid.

Nederlandse Antillen en Aruba

Zowel de Nederlandse Antillen als Aruba hebben te kennen gegeven prijs te stellen op medegelding.

De regering van de Nederlandse Antillen beschouwt Polen als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Een investeringsbeschermingsovereenkomst kan een stimulans betekenen voor de bilaterale economische relatie en de totstandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet hierbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen van Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsovereenkomst wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in de Overeenkomst voorkomende begrippen. De Overeenkomst dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringen gedaan vanuit een reeds in het gastland gevestigd bedrijf of vanuit een vestiging in een derde land). Op verzoek van Polen is een nadere uitleg van de term controle (b sub (iii)) in het protocol (onder 1) opgenomen.

Artikel 3 behelst de in deze overeenkomsten gebruikelijke bepaling omtrent de behandeling die investeringen op het grondgebied van de andere Partij zullen krijgen. Het vierde lid is op Nederlands verzoek aan artikel 3 toegevoegd. A contrario kan men hieruit afleiden dat nationale regelingen ten aanzien van belastingen moeten voldoen aan het gestelde in het eerste en tweede lid.

Artikel 4 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in convertibele valuta zonder onredelijke beperking of vertraging. Op Pools verzoek is in het protocol (onder 2) een bepaling opgenomen met betrekking tot het begrip «vertraging». Eveneens op verzoek van Poolse zijde is in het Protocol opgenomen een bepaling met betrekking tot de rentevoet (onder 3). Hoewel de transfer geheel vrij is, heeft Nederland niet nagelaten Polen te wijzen op de weinig aantrekkelijke inwisselplicht van harde valuta voor buitenlandse investeerders. De harde valuta blijft vrij opvraagbaar en transfereerbaar maar tegen de op dat moment geldende koers. Hierdoor loopt de investeerder een gedwongen koersrisico.

Artikel 7 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering. Een voorbeeld van een regeling inzake verzekering van investeringen is de Tijdelijke regeling herverzekering investeringen Oost-Europa (Stcrt. 1991, 250). Op Pools verzoek is aan het subrogatieartikel toegevoegd dat de partij die een subrogatie moet erkennen nog wel het recht heeft belastingen of andere publieke lasten die de investeerders schuldig waren te verrekenen. Naar Nederlandse opvatting heeft deze partij dit recht op zonder expliciete vermelding. Vermelding hiervan is derhalve niet noodzakelijk maar evenmin onjuist.

In *Artikel 8* wordt geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland behandeld, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. Voorzien is in arbitrage bij ICSID (Internationaal Centrum voor de beslechting van investeringsgeschillen) op grond van het Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten; Washington, 18 maart 1965 (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1981, 191). Zolang Polen nog geen partij is bij dat verdrag, is voorzien in arbitrage op ad-hoc-basis.

Artikel 9 verklaart de Overeenkomst van toepassing op investeringen die vanaf 26 september 1968, de datum van de oudste Nederlandse investering in Polen, zijn gedaan.

Artikel 10 behelst de medegelding van de Overeenkomst voor de Nederlandse Antillen en Aruba, tenzij bij de in artikel 13, eerste lid, bedoelde kennisgeving anderszins wordt meegedeeld. Zoals hiervoor al is aangegeven hebben zowel de Nederlandse Antillen als Aruba inmiddels te kennen gegeven medegelding te wensen.

Artikel 12 behandelt de geschillenbeslechting tussen de Overeenkomstsluitende Partijen, zogenaamde «horizontale arbitrage». Op Pools verzoek is een kostenbepaling opgenomen (negende lid) waarin de gemeenschappelijk gemaakte kosten gelijkelijk over beide partijen worden verdeeld.

Artikel 13 De Overeenkomst heeft een looptijd van 15 jaar, waarna zij steeds voor periodes van 10 jaar wordt verlengd behoudens opzegging met een termijn van 6 maanden. Voor de individuele investeerder geldt na beëindiging van de Overeenkomst nog een werkingsduur van 15 jaar (derde lid).

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
Y. C. M. T. van Rooy

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

De Minister van Financiën,
W. Kok